

A kormány erdőgazdasági politikája

Lapunk vezető helyén közöljük a kereskedelemügyi és földművelésügyi miniszter uraknak egyesületünkhöz intézett egy-egy leiratát.

Mind a kettőből megállapíthatjuk azt az örvendetes tényt, hogy a magyar erdőgazdaság annyiszor felpanaszolt sérelmei lassanként mégis orvoslást nyernek.

A kereskedelmi miniszter úr leirata teljes mértékben honorálja azt a régi kívánságunkat, hogy a belföldi talpfatermelés által a megajánlott mennyiségeken felül előállított készleteket az államvasút még a termelés évében vegye át s ne kelljen ezeknek a készleteknek a felajánlásával a rendszerint őszre kiírt versenytárgyalásokig várni.

A miniszter úr magáévá tette azt az indokolásunkat, hogy ez a többletbeszerzés csak a következő évi behozatalt fogja apasztani; az a kamatveszteség pedig, ami a vételárnak valamivel később való kifizetéséből háramlik a termelőkre, egyrészt ma már sokkal kisebb terhet jelent, mint még néhány évvel azelőtt is jelentett, másrészt természetesen következménye annak, hogy az állami költségvetést a kormányzat pontosan betartani köteles és így az előirányzatot túlmenő beszerzéseket nem fogatosíthat.

A földművelésügyi minisztérium leirata arról tanuskodik, hogy a kereskedelmi miniszter úr hajlandó mégis a helyiérdekű vasúti tarifákból kifolyólag a magyar termelésre annyira hátrányos díjszabási kérdést revízió alá venni.

Bár az a kedvezmény, amelyet a kereskedelmi miniszter úr így kilátásba helyezett, még mindig igen csekély és csak néhány nagyon különleges vonatkozásban alkalmazható, mégis örömmel üdvözljük azt, mert a két leiratból két örvendetes tényt állapíthatunk meg.

Az egyik az, hogy a földművelésügyi miniszter úr nemesak a hazai termelésnek az államvasúti megrendeléseknél való megfelelő védelme érdekében benyújtott kérésünket támogatta eredményesen a kereskedelmi miniszter úrnál, de régebbi panaszkodásunk elintézését is nyomatékosan sürgette és pedig anélkül, hogy ezt külön kértük volna.

A másik az a körülmény, hogy a kereskedelmi miniszter úr ebben a minőségében is megőrizte a magyar erdőgazdasággal szemben azt a jóindulatú megértést, amit részéről közgazdasági miniszter korában mindig tapasztaltunk.

Örömmel használjuk fel az alkalmat arra, hogy mind a két miniszter úrral szemben nyíltan is kifejezést adhassunk őszinte köszönetünknek s csak azt kérjük, hogy ha a továbbiakban bírálathat tárgyává tesszük is az elért eredményeket, ebben ne lássanak sem elégedetlenkedést, sem az ellenzékieskedés vágyát, hanem egyedül azt a törhetetlen szándékot, amellyel a magyar erdőgazdaság sérelmeit föltárni és azoknak orvoslását elősegíteni igyekszünk.

Ezeknek a kérdéseknek a tárgyalásánál lehetetlen elkerülnünk azt, hogy az erdőgazdasággal szemben tanusított elbánást a más ágazatokkal szemben észlelhető eljárással párhuzamba ne állítsuk.

Amikor ezt tesszük, bennünket nem az irigység vezet, mert csak örömmel látnók azt, ha a többi ágazatok még több előnyben részesülnének; hiszen ebben az esetben, minden valószínűség szerint, nekünk is könnyebb lenne sérelmünk orvoslását kiküzdni.

Összehasonlításunk célja annak igazolása, hogy az erdőgazdaság még ma is az államháztartás hamupipőkéje s egyúttal a köztudatba leendő átvitele annak a sokat hangoztatott és könnyen bizonyítható állításunknak, hogy aránylag csekély áldozattal egy-két évtizeden belül számszerűleg alig kifejezhető mértékben lehetne ezt az elhanyagolt ágazatot fejleszteni, ami egyúttal kereskedelmi mérlegünk javulását eredményezné olyan téren, amely téren a behozatalt más eszközökkel számottevő mértékben csökkenteni nem lehet.

Az elől említett leiratok közül az első a talpfakérdést úgy oldja meg, hogy azzal minden tekintetben meg kell elégednünk.

Ha a második leiratot, illetőleg az abban tárgyalt eredményt méltatni akarjuk, egy kicsit foglalkoznunk kell az államvasutak díjszabási politikájával is.

A díjszabásszámítás a következő alapelveken épül föl:

Minden fuvardíj két tételből alakul ki és pedig az úgyneve-

zett kezelési illetékből és a tulajdonképeni szállítási díjtételekből.

Az elsőt azért számítja fel a szállítóvállalat, mert hiszen neki minden szállítandó anyaggal foglalkoznia kell, tehát a személynzeti és egyéb általános üzemi költségek egy részét minden szállítmányra át kell hárítania. (Pl. a kocsit a feladóállomásra kiállítani, a megállapított berakási és kirakási idő tartamára a fél rendelkezésére bocsátani, a szállítmányt elkönyvelni, a fuvardíjakat kiszámítani, az értesítőt kiküldeni stb.)

Ezek a költségek minden szállítmányra egyformán fölmerülnek, tekintet nélkül arra, hogy milyen távolságra kell a feladott árut szállítani.

Ezenkívül van a tulajdonképeni szállítási költség, mondhatjuk vontatási díjnak is, amely a szállítási távolságokkal nő.

Ha egységes szállítási díjszabásunk volna, vagyis ha a fuvardíjat egyformán számítanák az azonos szállítási távolságokra, tekintet nélkül arra, hogy a szállításnál egy vagy több vasútállalat vonalait veszik-e igénybe, a rendszer teljesen igazságos volna, mert hiszen a fuvardíj elsősorban a szállítási távolságokkal állna arányban.

A helyzet azonban, sajnos, nem ez.

A fuvardíjat ugyanis addig róják ki az egyfolytában számított távolságok alapján, ameddig a szállítmány ugyanannak a vasúttársaságnak a vonalán szalad.

Mihelyest a szállítmány valamely más vasút vonalát érinti, a díjszámítást teljesen újból kezdik, mintha a szállítmányt a fél újból adta volna fel.

Mivel pedig az ilyen feladásnál a kezelési illetéket minden vasútvonal újból felszámítja, igen természetes dolog, hogy ez a számítási mód az ilyen szállítmányok fuvardíját jelentékenyen megdrágítja.

A díjszámítás szempontjából teljesen külön vonalnak tekintik az államvasút kezelésében lévő helyi érdekű vonalakat is s ezeknél még az a hátrány is felmerül, hogy az összes szállítási díjtételek a közvetlen államvasúti díjtételeknél kerek 10 százalékkal magasabbak.

Az előzőekben már rámutattunk arra, mik azok a teendők, amikért a vasút az úgynevezett kezelési illetéket számítja.

Ezek a teendők az ilyen, több társaság tulajdonát alkotó vonalakon való szállítás mellett is túlnyomó részben csak egyszer merülnek fel, teljesen méltánytalan tehát, hogy a kezelési illetéket minden vonal után teljes egészében számítsák fel.

Ezt a méltánytalanságot maga a vasút is belátta és legalább részben kiküszöbölte azáltal, hogy ha a szállítmány több vasútvonalat érint, csak egy vonal után számítják fel a teljes kezelési illeték felét.

Hogy ez az eljárás még mindig mennyire méltánytalan volt, mutatja az a körülmény, hogy ha a szállítmány államvasúti vonalokról helyiérdekűre s innen ismét államvasúti vonalra futott át (pl. Budapest—Bátaszék), az államvasút a kezelési illeték egy és félszeresét s a helyiérdekű vasút fél kezelési illetéket számított fel, vagyis a szállító kétszer fizette meg annak a munkának a költségeit, ami tényleg csak egyszer merült föl.

Ez az úgynevezett tört tarifa, amit a magyar erdőgazdaság állandóan felpanaszolt s ami a magyar erdőgazdaságot abba a furcsa helyzetbe juttatja, hogy túlnyomórészt helyiérdekű vasútvonalak mellett termelt s így ezeken feladásra kerülő szállítmányai a fővonalak mellett fekvő nagyobb fogyasztási gócpontokat jóval nagyobb szállítási költséggel tudják csak a magyar vonalakon elérni, mint a rendszerint fő vasútvonalak állomásain az országba befutó külföldi faanyag.

Teljes mértékben áll ez azokra a faipari vállalatokra (fűrésztelepek) is, amelyek a termelő vidék közvetlen közelében, helyiérdekű vasútvonalak mellett helyezkedtek el.

Hogy ez pénzből mit jelent, azt igen könnyen kiszámíthatjuk, mert pl. míg a külföldi fűrészáru 200 km távolságú államvasúti szállításért 151 pengő, a tüzifa ugyanakkora szállításért 84 pengő fuvardíjat fizet, addig a belföldi fűrészáru pl. 100 km-es államvasúti és 100 km-es vicinálisvasúti szállítás után 198 pengő, a tüzifa pedig ugyanilyen szállítás után 98 pengő fuvardíjat; tehát ez a tört tarifa a magyar fűrészáru szállítását 10.000 kg-ként 47 pengővel, a magyar tüzifáét pedig 22 pengővel drágítja meg az adott esetben.

Ezen a hátrányon a kereskedelmi miniszter úr engedménye még mindig nem segített, a következő okokból:

1. A kezelési illeték a vicinálisvonalakon feladásra kerülő

magyar fánál még mindig magasabb, mert ha a fa 2 vagy 3 vonalat érint, másfélszeres, ha pedig 4 vagy több vonalat érint, annyi fél illetékkal lesz megterhelve, amennyi az érintett vonalak száma. Ezzel szemben a közvetlen fővonalon futó külföldi tűzifa csak egyszeres illetéket fizet.

2. A vontatási díj felszámítása is hátrányos a magyar fára, mert a helyiérdekű vasútvonalakon megtett út után a belföldi fa 10 százalékkal magasabb vontatási díjat fizet, mint a közvetlen főútvonalon futó külföldi fa.

3. A kereskedelmi miniszter úr által kilátásba helyezett kedvezmény csak esetről-esetre, meghatározott állomásról meghatározott állomásra irányuló szállitmányokra vonatkozik, míg a külföldi faanyagok a közvetlen szállitás előnyeit minden különleges engedély nélkül az államvasúti vagy egyéb fővonalak bármely állomására irányuló szállitásnál élvezik.

Magát a külföldi és belföldi termelés szállitási viszonyai között fennálló különbséget legegyszerűbben az egységes tarifával lehetne kiküszöbölni, amit a szomszéd államok a megszallást követő második esztendőben kivétel nélkül megcsináltak.

Nálunk az államvasutaknak a helyiérdekű vasutakkal kötött szerződése csak abban az esetben tenné lehetővé az egységes díjszámítás életbeléptetését, ha ezeket a vonalakat a magyar állam bérbevenné vagy megváltaná.

Úgy tudjuk, hogy a szerződésekben erre vonatkozólag kikötött időtartam az összes helyiérdekű vasútvonalakra már lejárt s így az államnak jogában volna a helyiérdekű vasutakat akár bérbevenni, akár megváltani. Mai pénzügyi helyzetünk mellett azonban erre aligha gondolhatunk.

Különben is a tarifális kérdések vagy közvetlen szállitási lehetőségek iránt az érzék nálunk meglehetősen fejletlen. Elég lesz talán ennek igazolására felhozni azt, hogy míg pl. a csehek a bánrévei deltánál, vagy a románok Nagyvárad és Szatmárnémeti között a magyar területen való áthaladás szükségességét közvetlen vonalak kiépítésével már rég kiküszöbölték, addig nálunk mai napig sem gondol senki sem arra, hogy az alföld—fiumei vasútvonal Kelebiánál néhány km-rel megszakított két vonalrészét összekösse, hanem az ezen a vonalon irányított

árak ma is közel 100 km-es több-szállítással, két vicinálisvonal érintésével, 2 és félszeres kezelési illetékekkel s majdnem 100 km-en át 10 százalékkal magasabb fuvardíjjal juthatnak el rendeltetésük helyére. Pedig ez a vonalrész, amely a szerb határvonallal futna párhuzamosan, tán nemzetvédelmi szempontból is elég fontos volna.

Az eddigiekből megállapíthatjuk, hogy a magyar faanyagok hátrányos tarifális helyzetén ezekkel a részletintezkedésekkel valamit enyhíteni lehet ugyan, de azt megszüntetni csak a magyar faanyagra vonatkozólag adandó általános szállítási díjkedvezménnyel lehet.

Itt rá kell térnünk arra az indokolásra is, amit a tüzifa további fuvardíjmérséklése ellen a kereskedelemügyi miniszter úr felhoz.

Tudjuk és elismerjük, hogy a tüzifa fuvardíja a vasút által felszámított rezsiköltségnél alacsonyabb s hogy ezért a mérséklésért valahol ellenértéket kell kapnia a vasútnak.

Meg is mondjuk, hol!

A külföldi származású faanyagok fuvardíjánál, még pedig nemcsak a tüzifáénál, de a műfáénál is. Mert a magyar műfa-és fűrészárutermelés helyzete még siralmasabb, mint a tüzifáé!

Nemcsak a jóval magasabb fuvardíjtétel fokozza kedvezőtlen helyzetét, de az is, hogy a legtöbb feldolgozott anyagunk kétszeres szállítást igényel és pedig rönkformában a fűrészre és készáru formájában innen tovább, a hátrányokat tehát kétszeresen nyögi!

Ezen az állapoton pedig segíteni kell!

A segítséget pedig a földművelésügyi minisztériumtól várjuk!

Tudnia kell a minisztériumnak azt, hogy vannak olyan erdőgazdaságaink, ahol az évi termelés nagyrésze értékesítetlenül maradt vissza akkor, amikor 28.000 vasúti kocsit külföldi faanyagot hoztunk be!

Tudnia kell, hogy sokezer holdon még sokkal több ezer köbméter gyéritési faanyagunk rothad el, rontja a jövő évi állományok fejlődését, azért, mert nem tudjuk értékesíteni.

Mi csak egy számadattal igazoljuk, mennyire igazat mondott Gaál Gaszton, mikor a somogyi és zalai fatermékek kedvezőtlen helyzetére rámutatott!

Kisbárapátitól Ujdombovár 68 km-re van s erre a távolságra a magyar tüzifa fuvardíja 49 pengő, a fűrészárué 91 pengő.

Ezzel szemben a Gyékényesnél bejövő jugoszláv tüzifa a 70 km-re levő Kaposvárt 37 pengő, a fűrészárué pedig 72 pengő fuvardíjjal éri el!

Szabad ennek így maradnia?

Nehogy az a vád érhessen bennünket, hogy olyasmit kérünk, amit eddig vasutaink egyetlen gazdasági ágának sem adtak meg, utalunk arra az elbánásra, amiben a belföldi széntermelés a külföldi szénnel szemben részesül.

Tisztán államvasúti szállítás esetén, 15 tonnás kocsiban, 10.000 kg külföldi szén szállítási díja 100 km távolságra 139 pengő, ezzel szemben a hazai szénszállítás ugyanerre a távolságra, tisztán államvasúton, 64 pengőbe, felében államvasúti és felében helyiérdekű vasúton 84 pengőbe kerül, vagyis a hazai szén még a legkedvezőtlenebb viszonylatban is 40 százalék tarifakedvezményt élvez.

Hogy a kormányzatnak ez a — véleményeünk szerint minden tekintetben helyes — tarifapolitikája a hazai széntermelés védelme szempontjából mit jelent, azt mindenki tudja, aki a hazai szénbányászat fejlődését és termelését az utolsó évtizedben figyelemmel kísérte.

Nem tudjuk, miért nem lehet ezt a különleges elbánást a hazai fatermékekre alkalmazni.

Ha ki lehetett a szén fuvardíját emelni az általános tarifából akkor, amikor szénfogyasztásunknak csak kb. 22 százalékát teszi a külföldi szén és kocsz, miért ne lehetne ezt megtenni a fatermékeknél, amelyekből nagy átlagban 30 százalék a belföldi és 70 százalék a külföldi származású anyag?

A magyar államvasutaknak, hogy a szénért és kocszért ugyanazt a fuvardíjbevételt elérhessék, 40 százalékkal kellett emelniök a külföldi szén fuvardíját, azért, hogy a belföldi szénét 10 százalékkal csökkenthessék.

Mint láttuk, a különbség ennél nagyobb, tehát az elbánás a széntermelésre igen kedvező. Ezzel szemben a külföldi fa díjtételének 10 százalékos emelése elegendő volna arra, hogy a belföldi fa szállítási díját 23 százalékkal lehessen csökkenteni s

így a belföldi termelés kedvezőtlen helyzete egy csapásra megszűnjék, anélkül, hogy az államvasutak jövedelme apadna vagy a külföldi faanyagok fogyasztói tulságosan meg lennének terhelve, mert az előálló fuvardíjtöbblet a tűzifánál legfeljebb 8, a gömbölyű fánál 10, a fűrészelt anyagoknál pedig 15 fillér ár-többletet okozna csak métermázsánként.

De ezenkívül is kérnünk kell, hogy a sokkal csekélyebb értékű dorong-, bot- és tuskófa alacsonyabb díjosztályba is kerüljön.

Mert ne higyük, hogy a vasúti szállításnak ezek a hátrányai csupán abban nyilvánulnak meg, hogy a magyar termelő olcsóbban kénytelen adni a fáját.

Sok vidéket ismerünk, ahonnan a kedvezőtlen szállítási viszonyok miatt a gyengébb fa-választékokat egyáltalán nem lehet piacra hozni. Ezek az anyagok kitermeletlenül az erdőn maradnak vissza s nemcsak jelentős mennyiségű külföldi fát vagyunk kénytelenek ezért behozni, de a magyar munkászekek is sok kereseti lehetőségétől esnek el.

És itt még egy dologra rámutatunk!

A magyar gazdálkodásnak egy jelentős része, egy sereg szénkereskedő és fogyasztó feljajdult a külföldi szén fuvardíj-emelése ellen, mert tüzelőberendezései külföldi szénre voltak berendezve.

A kereskedelmi minisztérium — igen helyesen — nem engedett.

Nem engedett, dacára annak, hogy a Szobtól Budapestig való külföldi szénszállítás fuvardíjának felemelése a szénszállítást ezen a vonalon a víziútra terelte, sokezer koci szén fuvarozását elvonta a MÁV-tól s a csehek külön széncsúsztatót építettek Komáromban, hogy a szenüket olcsóbban hozhassák be a Dunán!

A házadómentességhez kikötötték, hogy a tüzelőtesteket magyar szén használatára kell berendezni.

Szóval a magyar szén védelmére minden intézkedés megtörténik, az iparéra is, csak az erdőgazdaságot nem lehet és nem szabad védeni?

Hogy az erdőgazdaság nem tudja kielégíteni az ország szükségletét?

Hát a szénbányák, az iparvállalatok ki tudták elégíteni már akkor, amikor ezt a védelmet megkapták? S ki tudják-e elégíteni ma is?

Ha az ipar és a bányászat támogatására szánt összegeknek 40—50 százaléka munkadíj, az erdészet enemű szükségleteinek 90 százaléka az!

Hol van hát a hiba?

Mögöttünk nincs a nagytóke elsőrendűen megszervezett ereje, a mi akciónknak az erőt csak a hivatalos adminisztráció erélyes támogatása adhatja meg.

Ezt kérjük, ezt várjuk a földművelésügyi adminisztrációtól, amely már igen sokszor adta tanujelét megértő jóindulatának.

Ezeket a kérdéseket nem lehet átiratokkal elintézni!

Üljünk le már egyszer *együtt a zöldasztalhoz* és mi minden szükséges számadattal igazolni fogjuk állításaink igazságát.

A keresztülvitel azután csak azon fog mulni, meg lesz-e a kellő erély a földművelésügyi kormányzat legfelső tényezőinél, mert ez a kérdés nem a tisztviselőkön mulik.

Amikor Gaál Gaszton országgyűlési képviselő az állami költségvetést bíráló beszédében erre a visszásságra rámutatott, a magyar erdőgazdaság egyik legnagyobb sérelmét tárta fel.

Örömmel regisztráljuk itt a miniszterelnök úrnak erre válaszulólag tett azt a kijelentését, hogy ezt az állapotot megszüntetni kívánja.

Véleményünk szerint a tarifakérdés megfelelő megoldásával elő lehetne teremteni annak a hitelösszegnek egy részét, ami nélkül az erdőgazdaság fejlesztésére és fabehozatalunk csökkentésére gondolni sem lehet.

Pedig ez a kérdés külkereskedelmi mérlegünknek egyik leglényegesebb kérdése, mert ha minden pótlószert igénybeveszünk is, behozatali mérlegünk csak igen csekély mértékben fog javulni, mert a faanyagok leghasználatosabb pótlószert, a vasat, ugyancsak nagyrészen külföldről kell behoznunk.

Az egyetlen orvosszer tehát erdőgazdaságunk és fatermelésünk megfelelő fejlesztése.

Igaz ugyan, hogy ez néhány évtizedes teendő, ez azonban egyáltalán nem lehet ok a halogatásra, mert minél később kezdjük a munkát, annál később várhatjuk annak eredményét.

Nézzük már most az erdőgazdaság helyzetét az állami költségvetésben és pedig abból a szempontból, milyen mértékben találjuk meg abban a céltudatos gazdaságpolitika folytatásához nélkülözhetetlen költségek fedezetét.

A miniszterelnök úr egy husvétii interjúbán kifogásolta, hogy az állami költségvetés nem részesül komoly kritikában.

Engedtessek meg nekünk, hogy a költségvetésnek a magyar erdőgazdaságot érintő részét tisztán szakszempontból, minden politikai vonatkozás nélkül méltathassuk s rámutathassunk a magyar erdőgazdaságnak azokra — a véleményünk szerint — közérdekű igényeire, amelyek kielégítését — sajnos — hosszú idő óta hiába várjuk.

A „Köztelek“ ezévi 30. számában méltatja a földművelésügyi költségvetést s úgy hisszük, teljes joggal panaszolja fel azt, hogy míg a békeidőben a földművelésügyi tárca költségvetése az egész költségvetés 4.5 százalékát tette, ma a tárca költségvetése az állam-költségvetés 2.6 százalékára esett vissza, amely arányszám a békebeli arányszámnak 58 százalékát teszi ki.

Ha most vizsgáljuk az erdőgazdaságnak a tárca költségvetésében való részesedését, megállapíthatjuk, hogy az erdőgazdaság még ezen a mostoha arányszámon belül is mostoha elbánásban részesült.

A számítások alapjául azt a területarányt vesszük, amilyen arányban áll csonka országunk erdőterülete az összes területhez s amely arány — a földművelésügyi minisztérium által múlt évben kiadott statisztika szerint — az 1927. év végén 12.4 százalékot, az 1928. év végén pedig — a Magyar Statisztikai Szemle múlt évi 12. számában (1231. oldalon) közölt kimutatás szerint — 12.6%-ot, átlagosan tehát 12.5%-ot tesz.

A rendelkezésre bocsátott hitelösszeg arányszámának megállapításánál figyelmen kívül hagyjuk a nyugdíjakat, amelyekben az erdészeti nyugdíjak is bennfoglaltatnak.

A számadatok a következők:

<i>rendes kiadások</i> összege	24,030.910 P
ebből az államerdészeté	2,138.170 „

arányszám 8.8%, vagyis a terület aránylagos hányadánál 30%-kal kevesebb.

Átmeneti kiadások összege . . . . . 1,678.100 P
 ebből az államerdészeté . . . . . 8.000 „
 arányszám 0.5%, vagyis a területarányánál 96%-kal keve-
 sebb.

Beruházások összege . . . . . 4,979.000 P
 ebből az államerdészeté . . . . . 310.000 „
 Arányszám 6.2%, vagyis a területarányánál 50%-kal keve-
 sebb.

Összes előirányzat . . . . . 30,688.010 P
 Ebből az államerdészeté . . . . . 2,456.150 „
 Arányszám 8%, vagyis a területarányánál 36%-kal kevesebb.

Felhozhatná valaki azt, hogy egyes tudományos intézmé-
 nyek (meteorológiai intézet és földtani intézet) az erdőgazdaság
 érdekeit is szolgálják és hogy a mezőgazdasági felső oktatás költ-
 ségei a tárca terhén szerepelnek, ellenben az erdészetié nem.

Ezzel szemben azonban az államerdészet egész miniszteriá-
 lis adminisztrációja, beleértve a központi számvevőséget is, az
 államerdészet rovatán nyert elszámolást; az erdőgazdasággal
 szemben jóval fokozottabb ellenőrzési kötelezettség terheli az
 államot, mint a mezőgazdasággal szemben; az államerdészet ki-
 adásai közt benne vannak az állami kezelésbe vett 280.000 kat-
 hold nem állami tulajdont alkotó erdőnél felmerülő összes keze-
 lési teendők költségei is; végül az erdőgazdasághoz fűződő sok
 különleges közérdek és az erdőgazdaság ama sajátsága miatt,
 hogy a beruházások csak igen hosszú idő múlva jövedelmeznek,
 az erdőgazdaság fejlesztésénél sokkal több feladat hármlik az
 államra, mint a mezőgazdaságnál.

Ugy véljük, hogy ezek alapján a területarányt joggal vehet-
 jük az összehasonlítás alapjául.

Hasonló eredményre jutunk akkor is, ha azt nézzük, hogy
 a tárca egyes címeinél a rendes és átmeneti kiadások összege
 mennyivel változott az előző évvel szemben.

A 3., 9. és 12-ik címnél 5.6—10.1%-ig menő emelkedés mu-
 tatkozik.

A 4., 5., 6., 7., 8. és 10. címnél 0.5—5.7%-ig menő csökke-
 nés; amivel szemben az államerdészet dotációja 7.5%-kal, tehát
 az átlagnak több, mint kétszeresével apadt a múlt költségvetési
 évvel szemben.

A beruházásokat itt nem vehetjük figyelembe, mert hiszen ezeknek egy része a múlt évben befejezett építkezések, vagy beruházások költségeiből állott, másik része pedig kamatmentes kölcsön, s így már természetük is nagyon eltér egymástól.

Nekünk nem az fáj, hogy a mezőgazdaság javadalmazása aránylag is nagyobb, mint az erdőgazdaságé, s a magunk részéről is nagy sajnálattal látjuk, hogy a testvérágazatnak mennyi jogos kívánsága marad kielégítetlenül.

Mi arra kívánunk rámutatni ezzel az összehasonlítással, hogy az erdőgazdaság az egész tárca sovány dotációján belül is mostohán részesedik.

Sőt még a mostoha részesedést sem panaszolnók fel abban az esetben, ha az előirányzott költségekkel el lehetne megközeleltöleg látni azokat a közérdekű feladatokat, amelyek szerény véleményünk szerint, halasztást nem tűrnek.

Ha nem is valamennyit, de a fontosabbakat iparkodunk itt felsorolni.

Régóta panaszoljuk, hogy megfelelő erdészeti statisztikánk nincs.

A múlt évben a minisztérium jóindulatából módunkban állott ugyan egy füzetet közreadni, azonban ez a füzet ma már aligha fedí a valóságot.

Legalább is erre enged következtetni a Magyar Statisztikai Szemle, már említett füzetében közölt területtáblázat, amely ugyancsak az erdők törzskönyvére való hivatkozással, a minisztérium által közölt 1927. évi adatokkal szemben igen jelentős eltéréseket mutat.

Régóta panaszoljuk, hogy termelési statisztikánk nincs, az erdősítésekről, üzemrendezésekről, birtokmegoszlásról, illetőleg ebben beállott változásokról stb., a szakközönség tájékoztatást nem kap.

Igaz ugyan, hogy a Statisztikai Szemle már említett közleménye, hivatalos adatokra való utalással, ezekre vonatkozólag is közöl adatokat, amelyekre később hivatkozni is fogunk. Elképzelhetetlennek tartjuk azonban, hogy erre vonatkozó pontos adatok állanának a minisztériumban rendelkezésre anélkül, hogy az érdekelt szakközönség azokról tájékoztatást nyerne és csak

nem szakembernek, bár hosszas és odaadó tanulmányozásról tanuskodó, de mégis laikus ismertetése révén juthatnánk hozzá.

Lehet-e szó nélkül hagyni azt, hogy egy olyan agrárállamban, ahol az erdők területe közel kétmillió kat. holdat tesz ki, ahol a negatív külkereskedelmi mérleg legsúlyosabb tehertételét évről-évre a százmillió pengőt erősen meghaladó fabehozatal alkotja, a gazdasági statisztika teendőinek végzésére egyetlen szakembert nem alkalmaznak, hanem a statisztikai szolgálatot, mint mellékes teendőt hárítják rá arra az osztályra, amely a rábízott és törvényen alapuló kötelezettségek halmazával sem tud személyzethiány miatt megbirkózni?

Aligha szorul bizonyításra az, hogy ma már nem lehet és nem szabad fontos gazdasági ágazatok ügyeit pontos statisztika nélkül intézni. Első kifogásunk tehát a költségvetéssel szemben, hogy továbbra sem nyújt módot ennek az igen helytelen állapotnak a megszüntetésére.

Az állam egyik legfontosabb feladata és felelősségteljes kötelessége az erősen megapadt erdők fennmaradásáról való gondoskodás és meglevő erdeink állományának lehető javítása.

A két teendő közül az elsőt már ma is tételes törvény teszi az államhatalom kötelességévé, még pedig annyira, hogy az erdő-törvény a felügyelettel megbízott tisztviselőket szó szerint kötelezi arra, hogy „kerületüket évente legalább egyszer bejárják”.

Ennek a kötelezettségnek az államerdészeti tisztikar megfelelni nem tud.

Hogy pedig a felügyeleti kötelezettség teljesítésének elmulasztása nem marad következmények nélkül, arra nézve utalunk a Statisztikai Szemle már említett közleményében felsorolt adatokra.

Az említett közlemény szerint az erdősítésre előírt területekből az 1926. évben 14.600 kat. hold, az 1927. évben 19.900 kat. hold, 1928. évben pedig 20.900 kat. hold maradt erdősítetlenül.

A számszerint kimutatott erdősítési hátralék tehát két esztendő alatt közel 30%-kal emelkedett.

De meggyőződésünk, hogy a tényleg foganatosított erdősítéseknel is igen jelentékeny az a százalék, amit vagy pótolni, vagy megújítani kellene.

Pedig ezek a hátralékok és hiányok nemcsak azt jelentik, hogy évente 120.000—150.000 m³ fatermést veszítünk el, 1 és fél millió pengő körül levő tőértékben, de azt is, hogy az elgyomosodó talajok beerdősítése minden elvesztett év után 20—25%-kal több költséget követel és az elérhető eredmény még így is jóval alatta marad annak, amit az idejében foganatosított erdősítéssel el lehetett volna érni.

Egész nyugodtan állíthatjuk azt, hogy a tényleges erdősítési hátralék a kimutatott számnál sokkal nagyobb, mert hiszen igen jól tudjuk, hogy a természetes felújítás alatt álló területeken az utolsó két évben hézagosan előfordult makktermés miatt szintén jelentékeny területek maradtak felújulatlanul.

Erdőállományunk tehát nemcsak mennyiségileg apad, amit a statisztika számadatai igazolnak, hanem minőségileg is, mert hiszen a hasznosítatlan területek nagysága is évről-évre gyarapodik.

Ennek oka elsősorban az állami felügyelet elégtelensége.

Egyik multévi számunkban statisztikai adatok alapján mutattuk ki, hogy a külső tisztviselők fizikailag képtelenek a felügyeleti teendők ellátására, mert a kerületek túl nagyok, a sok apró birtok óriási területen van szétszórva s ezen kívül az állami ellátásba vett területekből is túl sok jut egy-egy tisztviselőre.

A teendőket megállapítani, azok menetét irányítani, a foganatosítást ellenőrizni csak a helyszínen lehet, a külső erdőtiszt teendőinek a súlypontja tehát nem a belső irodai munkára, de a külső helyszíni munkára esik.

S itt rá kell mutatnunk a mai rendszer másik lehetetlenségére.

Amíg például a gazdasági felügyelőségek személyzeténél az utazási költségek a személyi járandóságoknak 60%-át teszik ki, az államerdészeti költségvetésben ezek a költségek a személyi járandóságok 25%-át teszik, dacára annak, hogy — mint már említettük — az erdőtisztikar nagy terjedelmű idegen tulajdon összes gazdasági teendőit is ellátni és irányítani köteles.

Az eredmény az, hogy a külső tisztviselőknak havonta hat napnál többet nem szabad utaznia, illetőleg ennél több utazást fel nem számíthat. A következmény pedig az, hogy az erdők igen jelentékeny százalékát a törvény által felügyeletre kötelezett tiszt-

viselők éveken át nem is láthatják, mert hiszen amúgy is szűkre szabott illetményéből a tisztviselő saját költségén utazgatni igazán képtelen.

Ennek a hiányzó felügyeletnek a következménye ezután meglevő állományaink lassú, de folytonos pusztulása.

Fabehozatalunk az 1928. évben 149.000.000 pengő értéket képviselt.

Az elmúlt 1929-ik év katasztrófális gazdasági viszonyai miatt a behozatalunk, különösen építőanyagokban, igen jelentékenyen visszaesett, a behozatal értéke azonban még mindig 131.000.000 pengőt tesz ki.

Egyetlen módja volna annak, hogy ezt a behozatalt csökkentsük, ha egyrészt meglevő erdeink fatermését iparkodnánk fokozni, másrészt az erdők területét iparkodnánk gyarapítani.

Meglevő erdeink fatermése és állományviszonyai, amint azt már előbb kimutattuk, alig javulnak.

Nézzük most a másik kérdést, vajjon lehet-e erdeink szaporítására gondolni.

Az 1923. évben a magyar törvényhozás külön törvényben fektette le az Alföld fásítási akció szükségességét.

Az 1927. évben a földművelésügyi minisztérium egy 15 éves programtervezetet dolgozott ki, amely szerint ez alatt az idő alatt az Alföldön 213.588 kat. hold területet kell beerdősíteni, az ország többi részein pedig 56.768 kat. hold kopár területet befásítani.

Az összesen 270.356 kat. holdból évi 18.000 kat. holdat kellett volna beerdősíteni s ennek a munkának költségei évente 1.560.000 pengőt emésztettek volna fel.

Az 1928—29. évi költségvetés a különböző rovatokon 1.230.000 pengőt, az 1929—30. évi költségvetés 750.000 pengőt, az 1930—31. évi költségvetés pedig már csak 600.000 pengőt irányoz elő.

Mivel pedig az erdősítési költségek, különösen a kopár területeknél, de a futóhomoknál is évről-évre emelkednek, mert hiszen ezeknek a területeknek az állapota évről-évre romlik s így mindig több és költségesebb befektetésre lesz szükség; könnyen megállapíthatjuk, hogy a mai költségvetési összeg mellett a program legjobb esetben 70—80 év alatt lesz foganatosítható s

az erdőterületek így beálló szaporodását igen könnyen lerontja a meglevő erdőterületek állandó apadása.

A Statisztikai Szemle előbb már említett közlönyének adatai szerint az 1926—28. években az Alföldön mindössze 8.318 kat. holdat, évente tehát 2.700 kat. holdat erdősítettek be.

Ezzel szemben ugyanannak a cikknek a kimutatása szerint az erdőterület 1926—28. évben kerekén 5.000 kat. holddal apadt, az erdősítési hátralék pedig 6.300 kat. holddal emelkedett s így végeredményben az erdősült terület 3.000 kat. holddal apadt még akkor is, ha az Alföldön foganatosított fásításokat, mint teljesen sikerülteket, vesszük számításba.

Az 1926. évi hivatalos jelentés a foganatosítandó pótlásokkal együtt 33.264 kat. hold kopár területet mutat ki.

Az 1927. évi program már 56.768 kat. holddal számol.

Meggyőződésünk azonban az, hogy ha az új erdőtörvény megszületik s az összeírást azokra a kopár területekre is ki lehet terjeszteni, amelyek eddig nem tartoztak a törvény hatálya alá, a terület legalább a háromszorosára szaporodik.

Hová fog ez vezetni?

100 év alatt egy lépéssel sem jutunk előre!

Nézzük most már az erdészeti kísérletügy helyzetét.

Azt hisszük, fölösleges bizonyítani, hogy tudományos kísérletek nélkül gazdasági ágazatokat fejleszteni nem lehet.

Hasonlítsuk itt megint össze a mezőgazdasági kísérletügyi intézmények és az erdészeti kísérletügy helyzetét.

Ha a költségvetés 10-ik címének kiadásaiból 30%-ot a meteorológiai és földtani intézet költségeire levonásba hozunk, még mindig 1,680.000 pengő marad a mezőgazdasági kísérletügyi intézmények javadalmazására.

A testvér-szakma panaszaiából megállapíthatjuk azt, hogy ez az összeg nagyon kevés.

Kérdezzük ezeketán, mit mondjunk az állami költségvetésnek arra a rovatára, amely erdészeti kísérletek céljaira 8.000, mond Nyolcezer pengőt irányoz elő és az eddig tankönyvek és folyóiratok támogatására előirányzott 4000 pengőt is törli?

Igaz, hogy tudomásunk szerint két tisztviselőnek (egy IX. és egy X. rangosztályú) az illetményei, akik a kísérletügynél

vannak alkalmazva, a személyi járandóságok rovatán vannak elszámolva.

Az egész összeg azonban így sem éri el a mezőgazdasági kísérletügyi intézmények dotációjának fél százalékát s csupán néhány főiskolai tanár lelkes buzgóságának lehet köszönni azt, hogy egy apró töredéke a kísérletügyi szolgálatnak, évről-évre tengődik.

Pedig meggyőződésünk az, hogy dacára az erdőgazdaság hosszú élettartamú üzemének, néhány évi kísérletezéssel már igazolni lehetne, sőt már eddig is igazolni lehetett volna azt, hogy a meglévő magyar erdők fatermését rövidesen három-négyszeresre lehetne fokozni s alig 1—2 évtized alatt, a behozatalt lényegesen csökkenteni, néhány évtizeden belül pedig majdnem teljesen kiszorítani.

Az eddig felhozottak mind olyan kötelezettségei az államnak, amelyeket nagyobb részben tételes törvények is a kormányzatra hárítanak.

Annak igazolására, hogy ez a mostoha elbánás nem mai kelendő, felhozzuk a forgalmi-adó kérdését.

A mezőgazdaság összes termékei a termelő kezében forgalmi adómentesek, az erdőgazdasági termékek ellenben forgalmi adókötelesek.

Annál súlyosabb ez a teher, mert a külföldi fatermékek közül a tűzifa 1927-ig, a műfa és feldolgozott anyag pedig mind a mai napig vám- és forgalmi adómentesen özönlött és özönlük az országba.

A tűzifánál forgalmi adóváltság megállapítása során sikerült 1, azaz egy százalékos védelmet elérni, a műfára és fűrészeltfára vonatkozólag nemcsak hogy semmi védelmünk nincs, de a magyar fa 6—8%-os forgalmi adóval terhelve ennyivel kedvezőtlenebb viszonylatban kerül a piacra.

Csak hozzávetőlegesen hasonlítjuk össze a magyar erdőgazdasági helyzetét az ipar egyik-másik ágával és a szénbányászattal.

Tíz évvel ezelőtt textiliparunk alig 10%-át tudta fedezni a belső szükségletnek; ma, a 30—60%-os védővámok eredményeképpen már a szükségletnek több, mint kétharmadát képes fedezni.

Papíriparunk 10 évvel ezelőtt, az egy diósgyőri gyárat kivéve, egyáltalán nem volt. Ma a vasúti kocsirakományként 1000 pengőnél jóval magasabb vámtétel mellett, már van ezenkívül is jó néhány száz vagon termelésünk.

A forgalmi adóváltás megállapításánál a külföldi szenet a bányaar és a határig való vasúti szállítási költség után vagononként kb. 21 pengő, a belföldi szenet tisztán a bányaar után 4.5 pengő forgalmi adóváltással terhelték meg, a magyar szén tehát vagononként 16.5 pengő védelmet élvez e címen is.

A magyar tűzifa forgalmi adó védelme vagononként 2—2.2 pengő.

A tarifális védelemről már beszéltünk.

Ilyen viszonyok között az eredmény csak az lehet, amit tényleg látunk.

A védett ipar és bányászat fejlődik, az elhanyagolt, kiszolgáltatott erdőgazdaság elmarad!

Majdnem hívogatjuk be a külföldi fát, a magyar termékeket pedig, amint erre már a képviselőházban és főrendiházban is rámutattak, sok viszonylatban nem bírjuk értékesíteni.

Mi nem kérünk 25—30%-os védelmet, de állítjuk azt, hogy ha a külföldi behozatalt 2—3%-os forgalmi adó tehertöbbséggel sújtja a kormány s ezt a pénzt az erdőgazdaság már sokszor megjelölt fejlesztésére fordítja, aránylag rövid időn belül fokozatosan kiszoríthatjuk az importot.

A vasúti tarifák rendezésének hatására már rámutattunk.

Ezek azok a legkiáltóbb sérelmei az erdőgazdaságnak, amelyek orvoslására mindeddig igen kevés hajlandóságot láttunk a kormányzat gazdasági politikájában.

Amilyen örömmel üdvözljük és őszinte köszönettel fogadjuk a cikk elején hivatkozott két rendeletben megnyilvánuló, megértő jóindulatot, éppoly nyomatékosan kérjük továbbra is a felhozott sérelmek orvoslását és azt is, hogy ezeknél a kezdő lépéseknél a kormányzat ne álljon meg!

A magyar erdőgazdaság erőteljes fejlesztése nélkül 25—30 év alatt 3—4 milliárdot kell csak fáért kifizetnünk a külföldnek.

Minden komolyan gondolkozó ember elbírálására bízunk annak a megítélését, lehet-e helyeselni az olyan gazdasági politi-

kát, amelyik sajnálja az évi 2—3 millió pengő beruházást arra, hogy ezt a rettenetes terhet ugyanennyi idő alatt elkerüljük s az országot a behozataltól véglegesen megmentsük?

Lehet-e ezt takarékoságnak nevezni és tovább is elnézni?

A bölény sorsa és jövője.

Rohoska Soma m. kir. erdőmérnök.

Azt hiszem, minden természetbarát és vadász szíve fájdalmasan dobban meg, ha állatfaunánk e nem is oly régen még vadászat tárgyát képező — ma már azonban pusztulóban s kihálóban lévő — állatjáról emlékezik meg.

Az emberi kapzsiság s rövidlátás, továbbá a fékevesztett indulatok árja (háború, kommunizmus) talán egy állaton sem bosszulta úgy meg magát, mint a bölényen. Ez annál sajnálatosabb, mert a bölény az emberiség terjeszkedésének s a kultúrának nem állt útjában, úgyhogy emiatt létezésétől szükséges lett volna megfosztani két kontinens állatfaunáját. Szokás ugyan egyes állatfajok megritkulásánál vagy eltűnésénél azt hangoztatni, hogy a kultúra útjában állt, ha azonban a bölényre mondja ezt valaki, úgy ez csak frázis, mellyel az emberi faj önzése van leplezve. Ennek épp ellenkezőjét lehet mondani, vagyis, hogy állatunkat nem a kultúra túltengése, hanem igenis a magasabb kultúra s a nemesebb érzések hiánya pusztította ki. Minden túlzás és exotikumok keresése nélkül állíthatjuk, hogy a bölény úgy Európa, mint Ázsia számos erdőségeiben található még magát otthon nem hátrányára, de előnyére a kultúrának.

A bölény pusztulásában két főtenyezőt lehet megjegyezni. Az egyik tényező, melyben az amerikai bölény is közös sorsot visel az európai bölénnyel, a lőfegyver elterjedése és tökéletesedése (mellyel az Amerikában terjeszkedő fehér ember bámulatraméltó pusztítási eredményeket ért el), a másik tényező pedig, mely csak az európai bölényt sújtotta, a háború s a vele kapcsolatos forradalmak.

A lőfegyver elterjedése előtt a bölény léte bizonyos fokig biztosítva volt, amennyiben ugyanis vadászatához s elejtéséhez